

HELSINGIN KAUPUNKISUUNNITTELUVIRASTON YMPÄRISTÖOHJELMA 2015-2017

Tahtotila

Kaupunkisuunnitteluvirasto nostaa profiiliaan osaavana ja aktiivisena ympäristö- ja ilmastoviisaan kaupunkisuunnittelun tekijänä. Nykyaikaista menestyvää urbanismia ei synny ilman monipuolista ympäristötietoutta.

Ympäristö- ja ilmastoviisaiden ratkaisujen integrointi suunnitteluun koskee vuodesta 2016 lähtien kaikkia hankkeita. Lisäksi Helsinkiin kaavoitetaan kehityksen vetureiksi alueita, joissa laatuvaatimukset hiilipäästöjen vähentämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi ovat keskitasoa korkeammat ja ilmastomuutokseen sopeutumisen keinot näyttävästi käytössä. Valtuustostrategiaan ja muihin strategisiin asiakirjoihin jo kirjattuja hyviä ympäristötavoitteita viedään käytäntöön ja seurataan aktiivisesti niiden toteutumista.

Ympäristöohjelman tavoite

Tavoitteena on löytää ja osoittaa olennaiset ympäristökysymykset, joihin maankäytön ja liikenteen suunnittelulla voidaan vaikuttaa. Ne esitetään teemoina, joista on johdettavissa toimenpiteitä kaikkeen virastossa tehtävään suunnitteluun yksiköiden välistä yhteistyötä korostaen. Ympäristöohjelman tavoitteiden toteutuminen vaatii toimivaa yhteistyötä myös muiden hallintokuntien ja seudullisten toimijoiden kanssa.

Ympäristöohjelman asema ja seuranta

Ympäristöohjelma on osa viraston toiminnan strategista suunnittelua. Se sijoittuu viraston vision ja vuosittaisen toiminnan suunnittelun väliin ympäristöasioita painottavana ohjausvälineenä. Sen toteutumista seurataan kaupunkisuunnitteluvirastossa vuosittain yksiköissä laadittavalla raportoinnilla, jonka tueksi laaditaan helppokäyttöinen kaavakepohja. Raportoinnilla on tärkeä rooli toiminnan suunnittelun ympäristösisällön arvioinnissa, lisäksi käytännön kokemukset ympäristöohjelman toteuttamisesta ohjaavat seuraavan kauden ympäristöohjelman laadintaa. Ohjelman seuranta on osa viraston tavoitteiden seurantaa.

Kaupunkisuunnitteluvirasto

- vähentää autoriippuvuutta suunnittelemalla kävelyyn, pyöräilyyn ja joukkoliikenteeseen perustuvaa kaupunkirakennetta.*
- ennakoi muuttuvia ilmasto-olosuhteita ja suunnittelee tulevaisuudessa menestyksekkäästi pärjäävää kaupunkia.*
- luo edellytyksiä hiilineutraalin kaupunkirakenteen toteutumiselle.*
- kehittää innovatiivisia ratkaisuja kasvavan kaupungin ympäristöterveyden varmistamiseksi.*
- suunnittelee ja vahvistaa virkistys- ja kaupunkiluontoverkoston, jonka rungon muodostaa viher-sormijärjestelmä, sekä suunnittelee vihreää infrastruktuuria kokonaisuutena johon luonnontilais-ten alueiden lisäksi kuuluvat rakennetut viheralueet, piha-alueet, viherkatot ja hulevesirakenteet.*

Keinovalikoimaa teemoittain

Kaupunkisuunnitteluvirasto vähentää autoriippuvuutta suunnittelemalla kävelyyn, pyöräilyyn ja joukkoliikenteeseen perustuvaa kaupunkirakennetta.

Kaupunkisuunnittelulla on välitön vaikutus liikenteen määrään ja laatuun. Suunnitteluratkaisuissa suositaan autoliikenteen osuutta vähentäviä muutoksia kaupungissa.

Keinoja ovat mm

- tehokas korttelirakenne joka mahdollistaa lähipalvelut ja hyvän joukkoliikenteen
- kantakaupunkimaisen kaupunkirakenteen laajentaminen
- siirtyminen tavoitelähtöiseen liikennesuunnitteluun
- kävely- ja pyöräily-yhteyksien priorisointi ja laatu
- asemaseutujen voimakas tiivistäminen
- pysäköintinormin lieventäminen, erityisesti raideliikenneasemien ja pikaraitiotiepysäkkien lähellä
- kävelijän rytmin ja kaupunkikulttuurin tarpeiden huomiointi julkisen tilan suunnittelussa
- rakennusten maantasokerroksen aktiivisuus

Kaupunkisuunnitteluvirasto ennakoii muuttuvia ilmasto-olosuhteita ja suunnittelee tulevaisuudessa menestyksekkäästi pärjäävää kaupunkia.

Suunnitteluratkaisuissa huomioidaan urbaani resilienssi; selviytyminen ja palautuminen ääriolosuhteissa, kuten rankkasateet, myrskyt ja helleaallot, sekä varaudutaan meriveden pinnannousuun.

Keinoja ovat mm

- rakennetuilla alueilla syntyvien hulevesien luonnonmukainen tai rakenteellinen viivyttäminen osana kortteleita, katuja ja puistoja
- maaperän sulkemisen välttäminen, esimerkkinä pysäköintipaikkojen läpäisevät pinnat
- vettä pidättävien viherkattojen edellyttäminen rakennuksiin ja pihakansille
- katu- ja pihapuiden suosiminen niiden viilentävän vaikutuksen vuoksi
- suojaisan pienilmaston suunnittelu
- Helsingin viherkertoimen käyttö korttelialueiden vihertehokkuuden mittarina
- virkistysalueet ja pienvedet puskurina tulvia vastaan
- kaupunkitilan muuntojoustavuuden ja monikäyttöisyyden edistäminen
- alaa koskevan tutkimuksen aktiivinen seuraaminen ja tarvittaessa yleisten suunnitteluperiaatteiden muuttaminen

Kaupunkisuunnitteluvirasto luo edellytyksiä hiilineutraalin kaupunkirakenteen toteutumiseksi.

Tuetaan uusiutuvan energian tuotantoa aluevarauksin, parannetaan rakennuskannan energiatehokkuutta ja ohjataan rakentamista kohti hiilineutraalia ja elinkaarikestävää rakentamistapaa.

Keinoja ovat mm

- puurakentamisalueiden ja massiivisten puurakennusten kaavoittaminen.
- alueellinen massatasapaino
- vähäpäästöiset perustus- ja esirakentamistavat
- merkittävien hiilinielujen säästäminen
- yleistä määrätasoa parempaa energiatehokkuutta edellyttävät kaavamääräykset
- uusiutuvan energian tuotannon edellyttäminen rakennushankkeissa
- uusiutuvan energian teollisen tuotannon mahdollistaminen aluevarauksin
- alueellisen energiasaneerauksen yhdistäminen aluekehitys- ja korjaushankkeisiin

Kaupunkisuunnitteluvirasto kehittää innovatiivisia ratkaisuja kasvavan kaupungin ympäristöterveyden varmistamiseksi.

Kaupunkisuunnitteluvirasto on aktiivisesti mukana erilaisissa tutkimus- ja kehittämishankkeissa. Uusien yhteistyötahojen avulla voidaan löytää tehokkaampia ratkaisuja nykyisiin ongelmiin.

Keinoja ovat mm

- uudenlaisten melua ja ilmansaasteita vähentävien rakenteiden koerakentaminen
- seudullinen yhteistyö ruuhkamaksujen hyödyntämiseksi liikenteen ruuhkautumisen ehkäisemisessä
- yhteiskäyttöautopaikkojen suunnittelu
- älyliikenneratkaisut, älykäsl liikenteen ohjaus
- liityntäpysäköintiratkaisujen kehittäminen
- reaaliaikaisten liikennetietojen hyödyntäminen
- puuvarastojen edellyttäminen puunpolton aiheuttamien päästöjen vähentämiseksi
- tutkimus- ja kehityshankkeisiin osallistuminen ja uusien ideointi

Kaupunkisuunnitteluvirasto suunnittelee ja vahvistaa virkistys- ja kaupunkiluontoverkoston, jonka rungon muodostaa vihersormijärjestelmä, sekä suunnittelee vihreää infrastruktuuria kokonaisuutena johon luonnontilaisten alueiden lisäksi kuuluvat rakennetut viheralueet, piha-alueet, viherkatot ja hulevesirakenteet.

Luonnonympäristö on luonteeltaan muuttuviin olosuhteisiin mukautuvaa ja uudistuvaa. Suunnitteleamalla kaupunkia, jonka rakenteen vahvana osana säilytetään tai rakennetaan kasvipeitteisiä alueita ja pienvesistöjä, voidaan parantaa kaupungin resilienssiä. Samalla myös parannetaan ekosysteemipalvelutarjontaa ja saadaan aikaan monipuolista virkistysympäristöä. Maankäytön suunnittelussa tonttialueiden kasvullisia alueita ja viheralueita tarkastellaan toiminnallisena kokonaisuutena.

Keinoja ovat mm

- viheralueverkon osien välisestä yhteyksistä huolehtiminen, tarvittaessa rakentamalla siltoja ja alikulkuja
- monitoiminnallisten ja monimuotoisten viheralueiden toteuttamisen mahdollistaminen maankäytön suunnittelussa ja tilavarausten tekemisessä
- kaupunkiluontoverkon kehittäminen muun kaupunkirakenteen osana - vihersormet, vesistöjen verkosto, metsäverkosto ja niittyverkosto
- vanhojen metsien, soiden, kosteikkojen ja pienvesistöjen säilyttäminen
- elinympäristöjen ennallistaminen ja keinokehoisten biotooppien rakentaminen
- vettä läpäisevän maanpinnan säilyttäminen
- viherkattojen edellyttäminen ja viherseinien tai vastaavien rakenteiden toteuttamisen mahdollistaminen
- tehokkaiden työkalujen hyödyntäminen rakennettujen alueiden vihertehokkuuden mittaamisessa

Ylläoleva keinovalikoima toimii tarkistuslistana erilaisissa, monipuolisissa kaupunkisuunnittelutehtävissä. Teemat ja niihin tähtäävät toimenpiteet ovat osin päällekkäisiä ja toistensa hyötyjä vahvistavia, osin valinnaisia kunkin suunnittelutehtävän luonteen mukaisesti. Keinoja on tarkoitus tarkistaa vuosittain alaa koskevan tutkimuksen päivitysissä ja käytännön kokemusten karttuessa Suomessa ja lähialueilla.

Linkit

Helsingin kaupunki 2012. Helsingin kaupungin Ympäristöpolitiikka. Kaupungin valtuuston hyväksymä 26.9.2012
<http://www.hel.fi/static/ymk/esitteet/ymparistopolitiikka.pdf>

Helsingin kaupunki Ympäristökeskus, 2008a. Helsingin kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelma 2008. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 15/2008
http://www.hel.fi/hel2/ymk/meluselvitys/2013%20lisaykset/Julkaistu_15_08_net.pdf

Helsingin kaupunki Ympäristökeskus, 2013. Helsingin kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelman tarkistus 2013. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 21/2013
http://www.hel.fi/hel2/ymk/meluselvitys/2013%20lisaykset/MELUNTORJUNNAN%20TOIMINTASUUNNITELMAN%20TARKISTUS%202013_versio%2012_12_2013.pdf

Helsingin kaupunki Ympäristökeskus, 2008b. Helsingin kaupungin ilmansuojelun toimintaohjelma 2008 - 2016. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 10/2008
<http://www.hel.fi/static/ymk/ilmansuojelu/ohjelma.pdf>

Helsingin kaupunki Ympäristökeskus, 2012. Helsingin kaupungin melunselvitys 2012. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 8/2012
http://www.hel.fi/hel2/ymk/meluselvitys/tiedostot/julkaisu_FIN_2012.pdf

HSY 2014b. Malli ilmanlaadun huomioonottamiseksi suunnittelussa. HSY:n hallitus 20.12.2013 Päivitetty 3.6.2014. HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä 2015
https://www.hsy.fi/sites/Esitteet/EsitteetKatalogi/Muut_materiaalit/Malli_ilmanlaadun_huomioonottamiseksi_suunnittelussa_03062014_hyv%C3%A4ksytty.pdf

Ympäristöministeriö, 2001. Liikennemelun huomioon ottaminen kaavoituksessa, LIME-työryhmän mietintö. Suomen ympäristö 493. Helsinki 2001
http://prosessityokalu.yy-optima.fi/documents/10179/0/Liikennemelun_huomioon_ottaminen_kaavoituksessa.pdf/05d3c707-46de-4d6b-b5fc-fa5d13c7936c

Ympäristöministeriö, 2006. Vaikutusten arviointi kaavoituksessa. Ympäristöhallinnon ohjeita 10/2006.
<http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B44C019C9-AFEO-4C4F-9D42-A3810E37B9CA%7D/37523>

Helsingin ilmastotiekartta 2050
http://issuu.com/helsinginymparistokeskus/docs/2105-03-26-ilmastotiekartta_iso/1?e=1

Helsingin kaupunki 2013. Helsingin strategiaohjelma 2013-2016.
<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/strategia-ja-talous/strategiaohjelma/>

Eu:n komission vihreän infrastruktuurin strategia
http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:d41348f2-01d5-4abe-b817-4c73e6f1b2df.OO21.03/DOC_1&format=PDF

EU:n vihreää infraa käsittelevä sivusto
<http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/>

Mitä tarkoittaa vihreä infra?
http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/green_infra/fi.pdf

EU:n luonnon monimuotoisuutta koskeva strategia
<http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/>

Ilmastonkestävän kaupungin suunnitteluopas-sivusto:
<http://ilmastotyokalut.fi/>
<http://ilmastotyokalut.fi/raportit-ja-tyokalut/>